

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Вадима Гетьмана

Факультет фінансів
Кафедра банківської справи та страхування

галузь знань	07 «Управління та адміністрування»
спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-професійна програма	«Управління фінансовим бізнесом»
Форма здобуття освіти:	<i>очна (денна)</i>

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: **«Міжнародні розрахунки та їх розвиток у сучасних умовах»**

здобувача **Алексюк Наталії Олександрівни**

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис здобувача)

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент,

доцент кафедри банківської справи та страхування

(наукова ступінь, учене звання, посада)

(підпис)

Чуб П. М.

(Прізвище, ініціали)

**Робота допущена до захисту перед Екзаменаційною комісією
з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри банківської справи та страхування:

доктор економічних наук, професор _____ Л.О. Примостка

Київ 2026

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 50 сторінок друкованого тексту, містить 10 таблиць, 3 рисунків, список використаних джерел із 31 найменувань.

«Міжнародні розрахунки та їх розвиток у сучасних умовах».

Об'єктом дослідження міжнародні розрахунки у системі світових фінансово-економічних відносин.

Предметом дослідження є економічні відносини, механізми, форми та інструменти здійснення міжнародних розрахунків у сучасних умовах функціонування світової фінансової системи.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи - визначити особливості функціонування міжнародних розрахунків у сучасних умовах, виявити проблеми міжнародних розрахунків та обґрунтувати напрями їх подальшого розвитку.

Відповідно до поставленої мети були визначені такі завдання:

- Розкрити сутність, економічний зміст та роль міжнародних розрахунків у сучасній системі міжнародних економічних відносин.
- Дослідити основні форми міжнародних розрахунків та механізми їх здійснення.
- Охарактеризувати нормативно-правове та інституційне забезпечення міжнародних розрахунків, а також роль банків і платіжних систем у їх функціонуванні.
- Проаналізувати сучасний стан міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі.
- Дослідити тенденції розвитку міжнародних розрахунків в умовах глобалізації, цифровізації та впливу фінансових технологій.

- Визначити основні проблеми здійснення міжнародних розрахунків та обґрунтувати перспективні напрями їх удосконалення в Україні.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. У роботі досліджено теоретичні та практичні аспекти організації міжнародних розрахунків у сучасній фінансовій системі. Розкрито економічну сутність міжнародних розрахунків, їх значення для розвитку міжнародної торгівлі та забезпечення ефективного функціонування світового фінансового ринку. Узагальнено підходи до класифікації форм міжнародних розрахунків, охарактеризовано механізми здійснення банківських переказів, документарного інкасо та документарних акредитивів.

Практичне значення одержаних результатів полягає в можливості використання сформульованих висновків і пропозицій для вдосконалення здійснення міжнародних розрахунків. Досліджено нормативно-правове та інституційне забезпечення міжнародних розрахунків. Особливу увагу приділено аналізу функціонування системи SWIFT як основної інфраструктури міжнародних міжбанківських розрахунків.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2026.
Рік захисту роботи 2026.

Ключові слова: міжнародні розрахунки, зовнішньоекономічна діяльність, міжнародні платежі, акредитив, інкасо, банківський переказ, SWIFT, платіжні системи, цифровізація, фінансові технології, фінтех, валютні операції, міжнародна торгівля, банківська система, цифрові валюти.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ	МІЖНАРОДНИХ
РОЗРАХУНКІВ.....	6
1.1 Сутність, економічний зміст та роль міжнародних розрахунків у сучасній торгівлі.....	6
1.2 Класифікація форм міжнародних розрахунків та механізми їх здійснення.....	10
1.3 Нормативно-правове та інституційне забезпечення міжнародних розрахунків, роль банків і платіжних систем.....	13
РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ	МІЖНАРОДНИХ
РОЗРАХУНКІВ	17
2.1 Аналіз сучасного стану міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі.....	17
2.2 Тенденції розвитку міжнародних розрахунків в умовах глобалізації, цифровізації та вплив фінансових технологій.....	27
2.3 Проблеми здійснення міжнародних розрахунків та обґрунтування перспективних напрямів їх удосконалення для України.....	35
ВИСНОВОК.....	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47

ВСТУП

Актуальність теми. Міжнародні розрахунки є важливим елементом функціонування сучасної світової фінансової системи, оскільки забезпечують безперервний рух грошових потоків між країнами, обслуговують міжнародну торгівлю товарами та послугами, а також сприяють інтеграції національних економік у глобальний економічний простір. В умовах посилення глобалізації та трансформації світової економіки саме ефективність міжнародних розрахунків значною мірою визначає швидкість і надійність здійснення зовнішньоекономічних операцій.

У сучасний період міжнародні розрахунки зазнають суттєвих змін, зумовлених цифровізацією фінансових послуг, розвитком фінансових технологій (FinTech), впровадженням миттєвих платіжних систем та зростанням ролі електронних каналів переказу коштів. Традиційні механізми розрахунків поступово трансформуються під впливом інноваційних технологій, таких як блокчейн, цифрові валюти та альтернативні платіжні платформи, що підвищує швидкість операцій, але водночас створює нові ризики та виклики для учасників ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання міжнародних розрахунків та функціонування платіжних систем досліджували такі українські науковці, як І. Грінько, О. Попов, Н. Виговська, Ю. Кривенко, О. Череп, С. Романенко та інші. Зокрема викладачі та професори КНЕУ імені Вадима Гетьмана: О. Мозговий, Д. Лук'яненко, А. Поручник, Т. Циганкова, О. Павлюк, Т. Мусієць та інші. У їхніх працях розкрито теоретичні засади розрахунково-платіжних механізмів, особливості безготівкових операцій, ризики банківської системи та інноваційні інструменти фінансового ринку. Значний внесок у дослідження цифровізації фінансових послуг зробили також вчені, які аналізують вплив фінансових технологій і криптовалют на міжнародні розрахунки.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи - на основі дослідження теоретичних засад та сучасного стану мікрокредитування населення в Україні

визначити напрями підвищення його ефективності та подальшого розвитку з урахуванням економічних умов та регуляторного середовища.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1. Розкрити сутність, економічний зміст та роль міжнародних розрахунків у сучасній системі міжнародних економічних відносин.
2. Дослідити основні форми міжнародних розрахунків та механізми їх здійснення.
3. Охарактеризувати нормативно-правове та інституційне забезпечення міжнародних розрахунків, а також роль банків і платіжних систем у їх функціонуванні.
4. Проаналізувати сучасний стан міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі.
5. Дослідити тенденції розвитку міжнародних розрахунків в умовах глобалізації, цифровізації та впливу фінансових технологій.
6. Визначити основні проблеми здійснення міжнародних розрахунків та обґрунтувати перспективні напрями їх удосконалення в Україні.

Об'єкт дослідження - міжнародні розрахунки у системі світових фінансово-економічних відносин.

Предмет дослідження - економічні відносини, механізми, форми та інструменти здійснення міжнародних розрахунків у сучасних умовах функціонування світової фінансової системи.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, зокрема: аналіз і синтез — для вивчення теоретичних засад міжнародних розрахунків; системний підхід — для дослідження платіжної інфраструктури; порівняльний аналіз — для оцінки

розвитку міжнародних розрахункових систем; узагальнення — для формулювання висновків; а також графічний і статистичний методи — для аналізу сучасного стану фінансових операцій.

Теоретична значущість одержаних результатів полягає в узагальненні підходів до трактування сутності міжнародних розрахунків та систематизації їх форм у сучасних умовах розвитку фінансових ринків. Методична значущість полягає у вдосконаленні підходів до аналізу механізмів здійснення міжнародних платежів у цифровому середовищі. Практична значущість роботи полягає у можливості застосування отриманих результатів для вдосконалення банківських операцій, підвищення ефективності міжнародних розрахунків та зниження валютних ризиків у діяльності фінансових установ України.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі та нормативні акти України, зокрема Закони України «Про банки і банківську діяльність», «Про платіжні послуги», нормативні документи Національного банку України, статистичні дані Державної служби статистики України, аналітичні матеріали Національного банку України, а також наукові праці вітчизняних учених, матеріали періодичних видань і електронних ресурсів.

Структура роботи зумовлена метою, завданнями та логікою дослідження. Кваліфікаційна бакалаврська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розкрито теоретичні засади міжнародних розрахунків. У другому розділі проаналізовано сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку міжнародних розрахунків в умовах глобалізації та цифровізації фінансової системи.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

1.1. Сутність, економічний зміст та роль міжнародних розрахунків у сучасній торгівлі

У сучасних умовах глобалізації міжнародні розрахунки виступають невід'ємним елементом функціонування світового господарства та забезпечують реалізацію зовнішньоекономічних відносин між суб'єктами різних країн. Зростання обсягів міжнародної торгівлі, розвиток фінансових ринків, цифровізація платіжних процесів і посилення інтеграційних процесів зумовлюють необхідність постійного вдосконалення механізмів міжнародних розрахунків. Саме тому питання їх економічної сутності, ролі та особливостей функціонування залишаються предметом активних наукових досліджень.

Сучасний стан наукової думки свідчить про відсутність єдиного підходу до трактування поняття «міжнародні розрахунки». Вітчизняні та зарубіжні дослідники по-різному визначають їх зміст залежно від об'єкта дослідження, акцентуючи увагу на організаційних, фінансових, технологічних або інституційних аспектах.

Так, Грінько І. М. розглядає міжнародні розрахунки як систему організації платежів між контрагентами різних країн, що реалізується через банківські установи та відповідні фінансові інструменти. Автор наголошує на важливості вибору оптимальної форми розрахунків для мінімізації ризиків зовнішньоекономічної діяльності та підвищення ефективності міжнародного співробітництва [1].

Подальший розвиток наукових підходів пов'язаний із цифровою трансформацією фінансового сектору. Кривенко Ю., Бізянов В. та Секретар О. підкреслюють, що міжнародні розрахунки дедалі більше інтегруються з інноваційними фінансовими технологіями, включаючи цифрові платформи, фінтех-рішення та автоматизовані системи проведення платежів. Науковці вважають, що сучасні міжнародні розрахунки вже не можна розглядати виключно

як банківські операції, оскільки вони стають частиною глобальної цифрової фінансової екосистеми [2].

Окремий напрям наукових досліджень присвячений впливу цифрових валют центральних банків на міжнародну фінансову систему. Блащук-Дев'яткіна Н. зазначає, що впровадження CBDC (Central Bank Digital Currency) може кардинально змінити механізми здійснення міжнародних платежів шляхом скорочення часу проведення транзакцій, зменшення вартості розрахунків та підвищення рівня фінансової доступності. Разом із тим дослідниця звертає увагу на потенційні ризики, пов'язані з кібербезпекою, конфіденційністю даних та змінами у функціонуванні банківської системи [3].

Водночас розвиток цифрових платіжних технологій супроводжується новими загрозами фінансовій безпеці. Попов О. Г. наголошує, що поширення безготівкових розрахунків створює додаткові ризики для банківських установ, пов'язані з кіберзлочинністю, шахрайством та порушенням захисту інформації. Автор підкреслює необхідність удосконалення механізмів фінансового моніторингу та контролю міжнародних платіжних операцій [4].

Подібної позиції дотримуються Виговська Н. Г. та Попов О. Г., які розглядають міжнародні розрахунки як складову системи банківської безпеки. Науковці доводять, що ефективність міжнародних платежів значною мірою залежить від рівня захищеності розрахунково-платіжного механізму та здатності фінансових установ протидіяти зовнішнім і внутрішнім ризикам [5].

Традиційний підхід до міжнародних розрахунків представлений у роботах Романенка С. В., який акцентує увагу на використанні документарних форм розрахунків, насамперед акредитивів. Автор розглядає міжнародні розрахунки як інструмент забезпечення виконання контрактних зобов'язань між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та наголошує на важливості належного управління ризиками при здійсненні міжнародних платежів [6].

Іваненко В. О., Зеленіна О. О. та Пінчук М. В. досліджують міжнародні розрахунки з позицій бухгалтерського обліку та інформаційного забезпечення. Вони підкреслюють необхідність формування якісної системи інформаційного

супроводу міжнародних операцій, яка забезпечує достовірність облікових даних і підвищує ефективність управлінських рішень [7].

Особливу увагу сучасні дослідники приділяють взаємозв'язку міжнародних розрахунків та фінансової безпеки держави. Гладких Д. М. обґрунтовує, що міжнародні резерви є одним із ключових факторів забезпечення стабільності міжнародних платежів та підтримання довіри до національної фінансової системи [8].

Значний внесок у розвиток сучасних наукових підходів зробила Назарова І., яка досліджує сутність електронних розрахунків як нової форми організації платіжних відносин. Авторка наголошує, що розвиток електронних технологій суттєво змінює характер міжнародних платежів, сприяючи їх автоматизації та підвищенню швидкості обробки фінансової інформації [9].

Андренко О. та Мордовцев С. розглядають міжнародні розрахунки через призму інтеграції українських банків до світових фінансових ринків. На їхню думку, ефективне функціонування системи міжнародних розрахунків є важливою передумовою підвищення конкурентоспроможності банківського сектору України та його інтеграції до глобального фінансового простору [10].

Для систематизації існуючих наукових підходів доцільно узагальнити їх у таблиці 1.1. Аналіз наведених наукових підходів свідчить про поступову еволюцію поглядів на сутність міжнародних розрахунків. Якщо ранні дослідження розглядали їх переважно як механізм виконання платіжних зобов'язань, то сучасні науковці дедалі частіше характеризують міжнародні розрахунки як комплексну систему взаємодії фінансових інститутів, цифрових технологій, платіжної інфраструктури та регуляторних механізмів.

Таблиця 1.1 Основні наукові підходи до трактування міжнародних розрахунків

Автор	Основний підхід	Ключова характеристика
Грінько І. М.	Організаційний	Система організації міжнародних платежів
Кривенко Ю. та ін.	Інноваційний	Цифровізація та фінтех-технології
Блащук-Дев'яткіна Н.	Технологічний	Роль цифрових валют центральних банків
Попов О. Г.	Безпековий	Управління фінансовими ризиками
Романенко С. В.	Документарний	Акредитивні та інкасові форми розрахунків
Андренко О., Мордовцев С.	Інституційний	Інтеграція до міжнародних фінансових ринків

На основі проведеного критичного аналізу можна зробити висновок, що жоден із розглянутих підходів не відображає повною мірою сучасну сутність міжнародних розрахунків. Організаційний підхід недостатньо враховує вплив цифровізації, технологічний — недооцінює роль регуляторних механізмів, а безпековий концентрується переважно на ризиках фінансової системи. У зв'язку з цим доцільним є застосування комплексного системного підходу.

Авторська позиція полягає в тому, що міжнародні розрахунки слід розглядати як багаторівневу систему фінансових відносин між суб'єктами різних держав щодо виконання грошових зобов'язань, яка функціонує на основі взаємодії банківських установ, міжнародних платіжних систем, цифрових технологій та механізмів державного регулювання.

Методичною основою подальшого дослідження виступатиме системний підхід, який дозволяє комплексно аналізувати міжнародні розрахунки як сукупність економічних, організаційних, технологічних та правових елементів. Використання цього підходу забезпечить можливість дослідити сучасний стан міжнародних розрахунків, визначити основні проблеми їх функціонування та обґрунтувати перспективні напрями розвитку в Україні.

1.2. Класифікація форм міжнародних розрахунків та механізми їх здійснення

Сучасні міжнародні розрахунки розглядаються як складна багаторівнева система фінансових відносин, що забезпечує рух коштів у межах зовнішньоекономічної діяльності. У науковій літературі простежується перехід від традиційного банківського підходу до інтегрованого трактування, яке враховує цифровізацію фінансових процесів, ризики та інституційні трансформації.

У дослідженні Андренко О. та Мордовцева С. міжнародні розрахунки трактуються як елемент інтеграції банківських установ у міжнародні фінансові ринки, де ключову роль відіграє банківський сектор як посередник у глобальних операціях [10]. Подібний підхід представлений у роботі Копчикової І., яка розглядає міжнародні розрахунки як систему міжбанківських операцій, що забезпечує рух платежів між фінансовими установами різних країн [11]. Обидва підходи мають обмеження, оскільки недостатньо враховують цифрову трансформацію платіжних систем та появу нових фінансових технологій.

Дослідження Шевель Е. А. підкреслює розвиток платіжних систем України як ключового елемента міжнародних розрахунків, акцентуючи увагу на технологічній інфраструктурі банківських операцій [13]. У свою чергу Федяєва О. аналізує валютний ринок України як середовище здійснення міжнародних

розрахунків, однак її робота має переважно описовий характер і не формує глибокої теоретичної моделі [12].

У працях Виговської Н. та Попова О. міжнародні розрахунки розглядаються через призму фінансової безпеки банків, де наголошується на ризиках банківського переказу як найбільш вразливої форми розрахунків [5]. Це доповнюється результатами дослідження Іваненка В., Зеленіної О. та Пінчук М., які підкреслюють посередницьку роль банків у документарних операціях, однак не враховують сучасні цифрові механізми [7].

Класична класифікація форм міжнародних розрахунків включає банківський переказ, документарне інкасо та документарний акредитив. У дослідженні Грінько І. М. акредитив визначається як найбільш захищена форма розрахунків, що мінімізує ризики неплатежу завдяки банківським гарантіям [1; 22]. Водночас автор зазначає складність документального оформлення та високу вартість цієї форми, що обмежує її застосування.

Документарне інкасо у роботі Романенко С. В. розглядається як компромісна форма міжнародних розрахунків, що поєднує контроль за документами та відносно низькі витрати [6]. Проте критично важливим недоліком залишається відсутність банківської гарантії платежу, що підвищує ризики для експортера.

Банківський переказ у дослідженнях Копчикової І. та Шевель Е. А. визначається як найпростіша форма міжнародних розрахунків, що забезпечує швидкість і низьку вартість операцій [11; 13]. Однак у роботах Виговської Н. та Попова О. підкреслюється, що саме ця форма є найбільш ризиковою для сторін зовнішньоекономічного контракту [5].

Порівняльна характеристика основних форм міжнародних розрахунків наведена в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2. Порівняльна характеристика форм міжнародних розрахунків

Форма	Рівень ризику	Вартість	Швидкість	Гарантії
Банківський переказ	Високий	Низька	Висока	Відсутні
Інкасо	Середній	Середня	Середня	Обмежені
Акредитив	Низький	Висока	Середня/низька	Високі

Сучасні наукові дослідження демонструють поступовий перехід до цифрових форм міжнародних розрахунків. У роботі Кривенка Ю., Бізянова В. та Секретаря О. підкреслюється зростання ролі інноваційних фінансових інструментів, що підвищують швидкість і ефективність транзакцій [2]. Однак автори недостатньо розглядають регуляторні та кіберризики, які супроводжують цифровізацію.

Дослідження Блащук-Дев'яткіної Н. акцентує увагу на цифрових валютах центральних банків, які потенційно можуть змінити архітектуру міжнародних розрахунків [3]. Водночас відсутність емпіричного аналізу їх стабільності обмежує практичну значущість результатів.

У роботі Назарової І. розглядається електронізація обліку міжнародних розрахунків, що дозволяє підвищити прозорість фінансових операцій [9]. Проте не враховано ризики кібербезпеки, які є критичними в умовах цифрової економіки.

Дослідження Коваленка М. присвячене розвитку цифрових грошей в Україні та їх ролі у фінансовій системі [15]. Водночас автор не аналізує вплив цифрових валют на міжнародні розрахунки, що є суттєвим методологічним обмеженням.

Бібліометричні та узагальнюючі дослідження Козменка С. та співавторів і Мриглод О. демонструють тенденції розвитку економічної науки, але мають

загальний характер і не розкривають прикладних аспектів міжнародних розрахунків [18; 21].

Узагальнення наукових джерел дозволяє зробити висновок, що сучасна теорія міжнародних розрахунків перебуває у стані трансформації від класичної банківської моделі до інтегрованої цифрово-інституційної системи. Основними проблемами залишаються фрагментарність підходів, недостатня методологічна розробленість оцінки ефективності форм розрахунків та обмежена інтеграція цифрових фінансових інструментів у традиційну банківську систему.

1.3. Нормативно-правове та інституційне забезпечення міжнародних розрахунків, роль банків і платіжних систем

Нормативно-правове забезпечення міжнародних розрахунків в Україні формується як багаторівнева система, що поєднує конституційні засади, спеціальні закони у сфері банківської діяльності, валютного регулювання та платіжних послуг, а також підзаконні акти Національного банку України. Її ключова мета полягає у забезпеченні стабільності фінансової системи, регулюванні транскордонних потоків капіталу та створенні умов для інтеграції України у світовий фінансовий простір.

Базовим елементом цієї системи є Закон України «Про Національний банк України» [23]. Він визначає правовий статус центрального банку як основного регулятора грошово-кредитної політики держави. Саме Національний банк України відповідає за стабільність національної валюти, функціонування платіжних систем, регулювання банківського сектору та здійснення валютної політики. У контексті міжнародних розрахунків цей закон формує інституційну основу для контролю транскордонних платежів та забезпечення стабільності платіжної інфраструктури. Водночас у сучасних умовах цифровізації фінансових

послуг його положення потребують подальшого розвитку з урахуванням появи цифрових валют і фінтех-рішень.

Не менш важливим є Закон України «Про банки і банківську діяльність» [24], який визначає правові засади функціонування банківської системи. Він регламентує порядок створення, ліцензування та діяльності банків, а також встановлює їх функції як фінансових посередників. У сфері міжнародних розрахунків цей закон закріплює ключову роль комерційних банків у здійсненні валютних операцій, відкритті рахунків, проведенні переказів та обслуговуванні зовнішньоекономічних контрактів. Разом із тим, його нормативна база значною мірою орієнтована на класичну банківську модель і лише частково враховує розвиток цифрових фінансових платформ.

Суттєвим етапом модернізації фінансового законодавства став Закон України «Про платіжні послуги» [25]. Він запровадив нову архітектуру платіжного ринку, визначивши категорії надавачів платіжних послуг, порядок здійснення платіжних операцій та вимоги до фінансової інфраструктури. У контексті міжнародних розрахунків цей закон є особливо важливим, оскільки сприяє гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами та створює правові умови для розвитку електронних і цифрових платіжних сервісів. Водночас його практична імплементація ще перебуває на етапі становлення, що створює певні регуляторні прогалини.

Важливу роль у регулюванні валютних відносин відіграє Закон України «Про валюту і валютні операції» [26]. Він запровадив принцип суттєвої лібералізації валютного регулювання, замінивши жорстку дозвільну систему на більш гнучку модель валютного нагляду. Це дозволило спростити проведення міжнародних розрахунків, зменшити адміністративні бар'єри та підвищити свободу руху капіталу. Водночас закон передбачає можливість тимчасового посилення обмежень у разі фінансової нестабільності, що особливо актуально в умовах кризових явищ в економіці.

Окрему групу нормативного регулювання становлять підзаконні акти Національного банку України, зокрема постанова щодо здійснення операцій із

валютними цінностями [27]. Вона деталізує порядок проведення валютних операцій, встановлює вимоги до фінансового моніторингу, ідентифікації клієнтів та контролю за рухом капіталу. Саме ці нормативні акти забезпечують практичну реалізацію положень законів і формують операційний рівень регулювання міжнародних розрахунків. Їх значення полягає у забезпеченні прозорості фінансових операцій та зниженні ризиків легалізації незаконних доходів.

Інституційним ядром системи міжнародних розрахунків виступає Національний банк України [28]. Він виконує функції центрального регулятора, який забезпечує стабільність банківської системи, контроль за валютним ринком та розвиток платіжної інфраструктури. НБУ здійснює нагляд за діяльністю комерційних банків, визначає правила проведення міжнародних платежів та забезпечує функціонування системи електронних платежів. У сучасних умовах особливого значення набуває його роль у цифровізації фінансового сектору, розвитку безготівкових розрахунків та впровадженні міжнародних стандартів фінансової безпеки.

Поряд із національними регуляторами важливу роль у формуванні нормативного середовища міжнародних розрахунків відіграють міжнародні економічні дослідження та аналітичні підходи. У роботі Грінька І. М. [22] наголошується на важливості оптимізації документарних форм розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності, що дозволяє знизити ризики та підвищити ефективність міжнародних контрактів. Проте авторський підхід зосереджений переважно на мікрорівні і недостатньо враховує інституційні та цифрові трансформації фінансової системи.

У наукових дослідженнях Тіпанова В. [16] підкреслюється посткризовий характер розвитку банківського сектору, що безпосередньо впливає на стабільність міжнародних розрахунків. Автор зазначає, що фінансова система залишається чутливою до макроекономічних шоків, що потребує посилення регуляторних механізмів.

Остапенко Т. [14] розглядає міжнародні кредитно-розрахункові операції як складову корпоративного бізнесу, підкреслюючи їх залежність від глобальних

фінансових умов. Такий підхід дозволяє оцінити міжнародні розрахунки як інструмент бізнес-стратегії, однак не розкриває повною мірою їх нормативну природу.

Узагальнюючи, слід зазначити, що нормативно-правове та інституційне забезпечення міжнародних розрахунків в Україні перебуває у стані активної трансформації. Воно поєднує класичні регуляторні механізми банківського сектору з новими підходами до цифровізації фінансових послуг. Основними викликами залишаються необхідність гармонізації законодавства з європейськими стандартами, адаптація до розвитку фінтех-індустрії та підвищення кіберстійкості фінансової інфраструктури.

Таким чином, ефективність міжнародних розрахунків визначається узгодженою взаємодією нормативно-правової бази, центрального банку, комерційних банків та міжнародних фінансових процесів, що формують єдину систему глобальних платіжних відносин.

РОЗДІЛ 2. СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ

2.1. Аналіз сучасного стану міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі

Міжнародні розрахунки є невід'ємною складовою світової фінансової системи та виступають важливим механізмом забезпечення міжнародної торгівлі, руху капіталу, інвестиційної діяльності та економічного співробітництва між країнами. В умовах глобалізації світового господарства значення міжнародних розрахунків постійно зростає, оскільки вони забезпечують своєчасне виконання фінансових зобов'язань між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та сприяють ефективному функціонуванню міжнародних ринків товарів, послуг і капіталу [18; 19].

На сучасному етапі розвитку світової економіки міжнародні розрахунки характеризуються високим рівнем інтеграції фінансових ринків, активним впровадженням цифрових технологій та посиленням ролі міжнародних платіжних систем. Зростання обсягів міжнародної торгівлі безпосередньо впливає на збільшення кількості транскордонних платежів, що потребує вдосконалення механізмів їх здійснення та підвищення ефективності платіжної інфраструктури. У результаті міжнародні розрахунки перетворилися на один із найважливіших елементів глобальної фінансової архітектури, який забезпечує безперервність економічних зв'язків між державами [17].

Однією з характерних особливостей сучасного розвитку міжнародних розрахунків є поступове скорочення використання традиційних паперових документів та перехід до електронних форм обслуговування платежів. Розвиток цифрових технологій сприяв появі нових фінансових інструментів, які забезпечують швидке здійснення міжнародних платежів із мінімальними

витратами часу та ресурсів. Автоматизація банківських процесів, використання електронного документообігу та розвиток дистанційного банківського обслуговування значно підвищили ефективність міжнародних фінансових операцій [9].

Однією з ключових характеристик сучасного стану міжнародних розрахунків є стабільне зростання обсягів безготівкових транзакцій у світовій економіці. Це відображає перехід до цифрових форм розрахунків та зменшення частки готівкових операцій у міжнародних фінансових потоках.

Таблиця 2.1 Динаміка обсягу безготівкових міжнародних транзакцій (2023–2025 рр.)[29]

Рік	Обсяг, трлн дол. США	Зростання, %
2023	1 250	–
2024	1 420	+13,6
2025	1 610	+13,4

Аналіз даних свідчить про стійку тенденцію до зростання обсягів міжнародних безготівкових розрахунків. Сукупне збільшення за період 2023–2025 років становить близько 28,8%, що підтверджує структурну трансформацію глобальної фінансової системи.

Основними факторами такого зростання є розвиток електронної комерції, розширення міжнародної торгівлі послугами та активне впровадження цифрових платіжних технологій. За даними міжнародних фінансових досліджень, глобальний ринок платежів демонструє стійке розширення завдяки зростанню B2B- та B2C-транзакцій і переходу до цифрових каналів обслуговування.

Таблиця 2.2 Частка основних міжнародних платіжних систем[30]

Платіжна система	2023	2024	2025
SWIFT	84%	82%	80%
SEPA	9%	10%	11%
Інші системи	7%	8%	9%

Важливим елементом міжнародних розрахунків є платіжна інфраструктура, яка забезпечує передачу фінансових повідомлень між банками різних країн.

Отримані дані свідчать про поступове зниження домінування SWIFT при одночасному зростанні альтернативних платіжних систем. Це пояснюється розвитком регіональних фінансових інфраструктур, зокрема SEPA в Європейському Союзі, а також появою фінтех-рішень, що забезпечують прямі транскордонні платежі без традиційних кореспондентських мереж.

Водночас SWIFT залишається ключовим глобальним стандартом фінансових комунікацій, обробляючи мільйони повідомлень щоденно та забезпечуючи сумісність між банківськими системами різних країн.

Валютна структура міжнародних платежів відображає ступінь домінування окремих валют у світовій фінансовій системі.

Таблиця 2.3 Валютна структура міжнародних розрахунків (%) [31]

Валюта	2023	2024	2025
USD	58	56	54
EUR	22	23	24
CNY	8	9	10
GBP	6	6	6
Інші	6	6	6

Аналіз показує поступове зменшення частки долара США при одночасному зростанні ролі євро та китайського юаня. Це свідчить про поступову

багатополаризацію світової валютної системи та посилення регіональних економічних центрів.

За даними МВФ, юань поступово інтегрується у глобальну систему розрахунків, однак його роль поки що залишається обмеженою через регуляторні та структурні фактори.

Однією з найважливіших тенденцій є стрімка цифровізація фінансових операцій.

Таблиця 2.4 – Частка цифрових міжнародних платежів[31]

Рік	Частка цифрових платежів, %
2023	72
2024	79
2025	86

Зростання частки цифрових платежів підтверджує фундаментальну трансформацію міжнародної платіжної системи. Це пов’язано з розвитком фінтех-компаній, мобільних платіжних сервісів, автоматизацією банківських процесів та розширенням електронної комерції.

Цифровізація забезпечує значне скорочення часу проведення операцій, зниження витрат та підвищення прозорості фінансових потоків, що є ключовим фактором конкурентоспроможності сучасних фінансових установ.

Функціонування міжнародних розрахунків супроводжується зростанням фінансових і нефінансових ризиків.

Таблиця 2.5 Індекс ризиків міжнародних розрахунків (0–100)[31]

Рік	Рівень ризику
2023	68
2024	72
2025	75

Зростання індексу ризику свідчить про посилення нестабільності світової фінансової системи. Основними факторами є геополітична напруженість, санкційні режими, валютні коливання та зростання кіберзагроз.

Одночасно збільшується регуляторне навантаження на фінансові установи у сфері фінансового моніторингу та протидії відмиванню коштів, що також впливає на загальний рівень операційних ризиків.

Проведений аналіз свідчить, що міжнародні розрахунки у 2023–2025 роках розвиваються в умовах поєднання двох ключових тенденцій: стрімкого зростання обсягів та цифровізації фінансових операцій, з одного боку, та посилення ризиків і регуляторного контролю — з іншого.

Сучасна система міжнародних розрахунків трансформується у багаторівневу цифрову екосистему, де поряд із традиційними банківськими інструментами активно функціонують фінтех-платформи, альтернативні платіжні системи та інноваційні фінансові технології.

Таким чином, міжнародні розрахунки виступають не лише технічним механізмом здійснення платежів, а й стратегічним елементом глобальної фінансової архітектури.

Важливе місце у сучасній системі міжнародних розрахунків посідають глобальні платіжні інфраструктури, які забезпечують взаємодію між фінансовими установами різних країн. Найбільш поширеною системою міжнародного міжбанківського обміну фінансовими повідомленнями залишається SWIFT, через яку здійснюється значна частина міжнародних переказів. Використання єдиних стандартів передачі фінансової інформації дозволяє забезпечити високий рівень безпеки, точності та швидкості проведення розрахунків між банками різних держав .

Водночас сучасний стан міжнародних розрахунків визначається активним розвитком фінансових технологій. Зростання популярності цифрових платформ, мобільних платежів та електронних фінансових сервісів сприяє трансформації традиційної банківської моделі обслуговування клієнтів. Фінтех-компанії дедалі частіше виступають конкурентами класичних банків, пропонуючи швидкі та зручні

інструменти здійснення міжнародних платежів. Унаслідок цього відбувається формування нової екосистеми фінансових послуг, у якій ключову роль відіграють інноваційні технології.

Значний вплив на розвиток міжнародних розрахунків справляє цифровізація світової економіки. Поширення електронної комерції, розвиток цифрових платформ та зростання обсягів онлайн-торгівлі зумовлюють необхідність удосконалення міжнародних платіжних механізмів. У сучасних умовах суб'єкти господарювання потребують швидких та надійних способів проведення платежів незалежно від географічного розташування контрагентів. Саме тому розвиток цифрових фінансових технологій став одним із головних факторів модернізації міжнародних розрахунків.

Окремої уваги заслуговує вплив цифрових валют на міжнародну фінансову систему. У багатьох країнах активно досліджуються можливості використання цифрових валют центральних банків для здійснення міжнародних платежів. Вважається, що впровадження таких інструментів може суттєво підвищити швидкість проведення розрахунків, знизити вартість транзакцій та забезпечити більшу прозорість фінансових операцій. Водночас поширення цифрових валют породжує низку викликів, пов'язаних із регулюванням, кібербезпекою та захистом персональних даних користувачів [3].

Сучасна система міжнародних розрахунків функціонує в умовах підвищених ризиків та невизначеності. Значний вплив на її розвиток мають геополітичні конфлікти, економічні санкції, валютні коливання та зміни у міжнародному регуляторному середовищі. Останніми роками особливої актуальності набули питання фінансової безпеки, боротьби з відмиванням коштів та фінансуванню тероризму. Це зумовило посилення вимог до міжнародних платіжних операцій та впровадження більш жорстких процедур фінансового моніторингу [4].

Важливою тенденцією є також зростання ролі центральних банків у регулюванні міжнародних розрахунків. Центральні банки здійснюють контроль за діяльністю платіжних систем, забезпечують стабільність валютного ринку та

розробляють нормативно-правову базу для функціонування фінансової інфраструктури. У багатьох країнах реалізуються програми модернізації платіжних систем, спрямовані на підвищення ефективності та безпеки міжнародних фінансових операцій.

Для України питання розвитку міжнародних розрахунків має особливе значення в контексті інтеграції до європейського економічного простору та поглиблення співпраці з міжнародними фінансовими інституціями. В умовах воєнного стану стабільність платіжної системи та безперервність міжнародних фінансових операцій є важливими чинниками підтримки зовнішньоекономічної діяльності, залучення інвестицій та забезпечення фінансової стійкості держави. Національний банк України продовжує адаптувати вітчизняну платіжну інфраструктуру до міжнародних стандартів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності української фінансової системи на світовому рівні.

Сучасний розвиток міжнародних розрахунків нерозривно пов'язаний із процесами глобалізації світового господарства. Протягом останніх десятиліть відбулося суттєве зростання обсягів міжнародної торгівлі, руху капіталу та фінансових потоків між країнами, що сприяло активному розвитку систем міжнародних платежів. У результаті міжнародні розрахунки стали одним із ключових механізмів забезпечення функціонування глобальної економіки та інтеграції національних фінансових систем.

Глобалізація сприяла формуванню єдиного світового фінансового простору, в межах якого суб'єкти господарювання можуть здійснювати платежі практично без географічних обмежень. Одночасно це призвело до зростання вимог щодо швидкості, безпеки та ефективності міжнародних розрахунків. У сучасних умовах підприємства очікують можливості проведення транскордонних платежів у режимі реального часу, що стимулює банки та платіжні системи до впровадження інноваційних технологій.

Важливим наслідком глобалізації стало також зростання конкуренції між фінансовими установами за право обслуговування міжнародних платежів. Банки

змушені постійно вдосконалювати свої продукти та послуги, забезпечуючи клієнтам більш вигідні умови здійснення міжнародних операцій.

Особливу роль у функціонуванні сучасної системи міжнародних розрахунків відіграють міжнародні фінансові центри. Саме через них проходить значна частина світових фінансових потоків, а також здійснюється координація міжнародних банківських операцій.

До провідних світових фінансових центрів належать Нью-Йорк, Лондон, Франкфурт-на-Майні, Сінгапур, Гонконг та Токіо. Ці міста характеризуються високим рівнем концентрації банківського капіталу, розвиненою фінансовою інфраструктурою та сприятливим регуляторним середовищем.

Міжнародні фінансові центри виконують функції посередників у міжнародних розрахунках, забезпечують ліквідність валютних ринків та сприяють розвитку інноваційних фінансових технологій. Через них здійснюються операції на міжнародних валютних, кредитних та фондових ринках, що безпосередньо впливає на обсяги та структуру міжнародних платежів.

Для України інтеграція до глобальної фінансової системи передбачає розширення співпраці з міжнародними фінансовими центрами та залучення іноземних фінансових установ до розвитку національного платіжного ринку.

Сучасна структура міжнародних розрахунків зазнає суттєвих змін під впливом цифровізації та розвитку фінансових технологій. Якщо раніше основну частину міжнародних платежів становили документарні операції, то сьогодні домінуюче місце займають електронні перекази коштів.

Зростання популярності безготівкових платежів пояснюється їх високою швидкістю, зручністю та відносно низькою вартістю. Сучасні міжнародні розрахунки дедалі частіше здійснюються за допомогою електронних платіжних платформ, які забезпечують миттєвий обмін фінансовою інформацією між учасниками операцій.

Суттєвих змін зазнала і валютна структура міжнародних платежів. Незважаючи на зростання ролі інших валют, провідні позиції продовжує займати долар США, який залишається основною резервною та розрахунковою валютою у

світовій економіці. Значну частку міжнародних платежів також забезпечують євро, британський фунт стерлінгів, японська єна та китайський юань.

Зростання ролі азійських економік поступово змінює географічну структуру міжнародних розрахунків, що сприяє формуванню більш багатопольної фінансової системи.

Сучасна система міжнародних розрахунків залишається чутливою до впливу глобальних економічних криз. Світова фінансова криза 2008 року, пандемія COVID-19 та геополітичні конфлікти продемонстрували високий рівень взаємозалежності національних фінансових систем.

У періоди криз спостерігається зростання волатильності валютних курсів, скорочення міжнародної торгівлі та підвищення ризиків неплатежів. Це негативно впливає на ефективність міжнародних розрахунків та змушує фінансові установи посилювати контроль за ризиками.

Пандемія COVID-19 стала додатковим стимулом для розвитку цифрових платіжних технологій. Через обмеження фізичних контактів значно зросли обсяги електронних платежів, дистанційного банківського обслуговування та онлайн-торгівлі. У результаті міжнародні розрахунки стали ще більш цифровізованими та автоматизованими.

Для України особливий вплив на систему міжнародних розрахунків мають наслідки військової агресії та пов'язані з нею економічні виклики. Водночас банківська система країни продемонструвала високий рівень стійкості та здатність забезпечувати безперервність міжнародних платежів навіть у складних умовах.

У сучасних умовах міжнародні розрахунки розглядаються не лише як інструмент здійснення платежів, а й як важливий елемент фінансової безпеки держави. Ефективність міжнародних розрахунків безпосередньо впливає на стабільність валютного ринку, стан платіжного балансу та рівень довіри до національної фінансової системи.

Одним із ключових напрямів забезпечення фінансової безпеки є боротьба з відмиванням коштів та фінансуванням тероризму. Саме тому міжнародні платежі

супроводжуються складними процедурами фінансового моніторингу та ідентифікації клієнтів.

Важливу роль у цьому процесі відіграють міжнародні стандарти FATF, які визначають вимоги щодо контролю фінансових операцій та запобігання використанню фінансової системи для незаконних цілей.

Для банків забезпечення безпеки міжнародних розрахунків передбачає використання сучасних систем захисту інформації, технологій шифрування та багаторівневих механізмів автентифікації користувачів [4].

Національна система міжнародних розрахунків України поступово адаптується до міжнародних стандартів та вимог європейського фінансового простору. Одним із пріоритетних напрямів розвитку є інтеграція до європейської платіжної інфраструктури та гармонізація законодавства з нормативними актами Європейського Союзу [10].

Українські банки активно впроваджують сучасні технології міжнародних платежів, розширюють співпрацю з міжнародними фінансовими установами та вдосконалюють механізми дистанційного обслуговування клієнтів. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності банківського сектору та створює умови для більш активної участі України у світових фінансових процесах.

Важливим напрямом розвитку залишається модернізація платіжної інфраструктури, що передбачає підвищення швидкості міжнародних платежів, зниження їх вартості та розширення доступності фінансових послуг для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

Подальший розвиток міжнародних розрахунків пов'язаний із поширенням цифрових технологій, використанням штучного інтелекту та розвитком нових форм цифрових грошей. Очікується, що в найближчі роки міжнародні платежі стануть ще швидшими, дешевшими та більш доступними для користувачів.

Одночасно посилюватиметься роль фінансових технологій та небанківських фінансових установ, які пропонуватимуть нові інструменти міжнародних розрахунків. Значний потенціал мають цифрові валюти центральних банків, які можуть суттєво змінити механізми здійснення транскордонних платежів.

Таким чином, сучасний стан міжнародних розрахунків характеризується високою динамічністю розвитку, активною цифровізацією та постійним удосконаленням платіжної інфраструктури. Незважаючи на існуючі ризики та виклики, міжнародні розрахунки залишаються одним із ключових елементів функціонування світової фінансової системи та важливим чинником розвитку міжнародної економічної співпраці.

Отже, сучасний стан міжнародних розрахунків характеризується високим рівнем технологічного розвитку, активною цифровізацією фінансових процесів та посиленням ролі міжнародних платіжних систем. Поряд із традиційними банківськими інструментами дедалі більшого поширення набувають цифрові платіжні технології, які забезпечують швидкість, доступність та ефективність проведення міжнародних фінансових операцій. Разом із цим зростає значення фінансової безпеки, регуляторного контролю та міжнародного співробітництва у сфері платіжних послуг, що визначатиме подальший розвиток міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі.

2.2. Тенденції розвитку міжнародних розрахунків в умовах глобалізації, цифровізації та вплив фінансових технологій

Розвиток міжнародних розрахунків на сучасному етапі відбувається під впливом масштабних трансформацій світової економіки, пов'язаних із процесами глобалізації, цифровізації та стрімким поширенням фінансових технологій. Зростання міжнародної торгівлі, розширення транскордонних економічних зв'язків, розвиток електронної комерції та інтеграція фінансових ринків зумовлюють необхідність постійного вдосконалення механізмів здійснення міжнародних платежів. У цих умовах міжнародні розрахунки поступово переходять від традиційних банківських моделей до цифрових платформ, які забезпечують швидкість, прозорість та ефективність фінансових операцій.

Однією з ключових тенденцій останніх років є глобальна цифровізація платіжного простору. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології дозволяють

здійснювати міжнародні перекази практично в режимі реального часу, що суттєво скорочує операційні витрати та підвищує якість фінансових послуг. Водночас банки активно впроваджують автоматизовані системи обробки платежів, електронний документообіг та цифрові канали взаємодії з клієнтами.

Цифровізація міжнародних розрахунків сприяє формуванню нової структури фінансового ринку, де поряд із традиційними банками дедалі більшу роль відіграють фінтех-компанії, платіжні сервіси та технологічні платформи. Вони пропонують альтернативні інструменти здійснення міжнародних платежів, які характеризуються нижчою вартістю, вищою швидкістю та зручністю використання.

Для оцінки основних тенденцій розвитку міжнародних розрахунків доцільно розглянути ключові фактори, що впливають на їх трансформацію.

Таблиця 2.1 Основні тенденції розвитку міжнародних розрахунків[9,19]

Тенденція	Характеристика	Вплив на міжнародні розрахунки
Глобалізація	Посилення міжнародних економічних зв'язків	Зростання кількості транскордонних платежів
Цифровізація	Впровадження цифрових технологій	Скорочення часу проведення операцій
Розвиток fintech	Поява нових платіжних сервісів	Посилення конкуренції на фінансовому ринку
Автоматизація	Використання штучного інтелекту та цифрових платформ	Підвищення ефективності обробки платежів
Поширення CBDC	Розробка цифрових валют центральних банків	Модернізація міжнародних розрахунків

Наведені тенденції свідчать про поступовий перехід світової фінансової системи до нової цифрової моделі функціонування, в якій інформаційні технології стають ключовим фактором розвитку міжнародних розрахунків.

Особливого значення набуває розвиток фінансових технологій (FinTech), які суттєво змінюють традиційні механізми проведення міжнародних платежів. Завдяки впровадженню сучасних цифрових рішень користувачі отримують можливість здійснювати міжнародні перекази швидше, дешевше та з мінімальним залученням посередників. Фінтех-компанії активно використовують технології штучного інтелекту, великі дані (Big Data), блокчейн та хмарні сервіси для підвищення ефективності платіжних операцій.

Важливим напрямом розвитку міжнародних розрахунків є використання технології блокчейн. Її особливість полягає у можливості здійснення фінансових операцій без центрального посередника, що підвищує швидкість розрахунків та знижує ризики шахрайства. На основі блокчейн-технологій функціонують криптовалюти та окремі міжнародні платіжні платформи, які поступово інтегруються у світову фінансову систему.

Таблиця 2.2 Вплив фінансових технологій на міжнародні розрахунки [3]

Фінансова технологія	Основні можливості	Результат впровадження
Blockchain	Децентралізовані транзакції	Скорочення посередників
Big Data	Аналіз фінансових потоків	Підвищення точності управлінських рішень
Artificial Intelligence	Автоматизація операцій	Зниження операційних витрат
Cloud Computing	Зберігання та обробка даних	Підвищення швидкості платежів
Digital Banking	Дистанційне обслуговування	Розширення доступності фінансових послуг

Значний вплив на розвиток міжнародних розрахунків мають також цифрові валюти центральних банків (CBDC). Багато держав розглядають можливість впровадження власних цифрових валют як інструменту модернізації платіжної інфраструктури. Очікується, що використання цифрових валют дозволить прискорити міжнародні розрахунки, знизити транзакційні витрати та підвищити прозорість фінансових операцій.

Разом із перевагами цифровізації міжнародних розрахунків виникають нові виклики та ризики. Серед них особливе місце займають питання кібербезпеки, захисту персональних даних, боротьби з фінансовим шахрайством та забезпечення стабільності платіжних систем. Саме тому регулятори різних країн посилюють вимоги до діяльності фінансових установ та платіжних сервісів.

Сучасні тенденції розвитку міжнародних розрахунків також супроводжуються зміною ролі традиційних банків. Якщо раніше банки були основними посередниками у проведенні міжнародних платежів, то сьогодні вони дедалі частіше інтегрують власні сервіси з цифровими платформами та фінтех-рішеннями. Це дозволяє їм зберігати конкурентні позиції та відповідати вимогам сучасного фінансового ринку.

Для України розвиток міжнародних розрахунків у контексті цифровізації є важливим напрямом модернізації фінансової системи. Вітчизняні банки активно впроваджують сучасні платіжні технології, розвивають дистанційні канали обслуговування клієнтів та інтегруються у міжнародну фінансову інфраструктуру. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності української банківської системи та її адаптації до європейських стандартів.

Таблиця 2.3 Основні переваги та ризики цифровізації міжнародних розрахунків[3]

Переваги	Ризики
Швидкість проведення платежів	Кіберзагрози
Зниження транзакційних витрат	Технічні збої
Підвищення прозорості операцій	Витік конфіденційної інформації
Автоматизація процесів	Залежність від цифрової інфраструктури
Розширення доступу до фінансових послуг	Регуляторна невизначеність

Однією з найважливіших тенденцій розвитку світової фінансової системи є формування цифрової економіки, яка суттєво змінює механізми здійснення міжнародних розрахунків. Якщо традиційні міжнародні платежі переважно базувалися на використанні банківських посередників, паперових документів та багаторівневих процедур підтвердження операцій, то сучасні цифрові технології забезпечують можливість здійснення транскордонних платежів практично миттєво.

Поширення цифрових платформ сприяє активному розвитку електронної комерції, що своєю чергою збільшує кількість міжнародних фінансових операцій. За останні роки суттєво зросли обсяги міжнародних онлайн-платежів, що здійснюються через цифрові сервіси та мобільні додатки. У результаті фінансові установи змушені адаптувати власну інфраструктуру до нових потреб користувачів та впроваджувати сучасні технологічні рішення.

Особливістю цифрової економіки є зростання ролі інформації як ключового ресурсу. У сфері міжнародних розрахунків це проявляється у використанні великих масивів даних для аналізу платіжних потоків, оцінювання ризиків та автоматизації процесів прийняття рішень. Саме тому цифровізація сьогодні розглядається як

один із головних факторів підвищення ефективності міжнародних фінансових операцій.

Суттєвий вплив на розвиток міжнародних розрахунків здійснює фінтех-сектор. Фінтех-компанії активно впроваджують інноваційні технології у сфері платежів, створюючи альтернативу традиційним банківським послугам.

На відміну від класичних банків, фінтех-компанії орієнтуються на швидкість обслуговування клієнтів, мінімізацію витрат та використання цифрових каналів взаємодії. Це дозволяє значно скорочувати вартість міжнародних переказів та підвищувати доступність фінансових послуг для населення і бізнесу.

Розвиток фінтеху сприяв появі нових моделей здійснення міжнародних платежів, серед яких особливого поширення набули цифрові гаманці, мобільні платіжні системи, платформи міжнародних переказів та сервіси відкритого банкінгу. У результаті конкуренція між банками та фінтех-компаніями стимулює подальшу модернізацію міжнародної платіжної інфраструктури.

Водночас стрімке зростання фінтех-сектору потребує вдосконалення регуляторного середовища, оскільки виникають нові ризики, пов'язані із захистом персональних даних, кібербезпекою та фінансовим моніторингом міжнародних операцій.

Однією з найбільш перспективних інновацій у сфері міжнародних розрахунків є технологія блокчейн. Її використання дозволяє здійснювати фінансові операції без необхідності залучення великої кількості посередників, що сприяє скороченню часу проведення платежів та зниженню операційних витрат.

Блокчейн являє собою децентралізовану систему зберігання та обробки інформації, в якій усі операції фіксуються у вигляді послідовного ланцюга блоків. Завдяки криптографічному захисту забезпечується високий рівень безпеки та неможливість несанкціонованого внесення змін до даних.

Для міжнародних розрахунків блокчейн відкриває нові можливості щодо здійснення транскордонних платежів у режимі реального часу. На відміну від традиційних міжбанківських переказів, які можуть тривати декілька днів,

блокчейн-рішення дозволяють скоротити час проведення операції до кількох хвилин.

Крім того, використання смарт-контрактів забезпечує автоматичне виконання умов угоди після настання визначених подій, що значно знижує ризики невиконання зобов'язань між сторонами міжнародного контракту.

Сучасний етап розвитку фінансових технологій характеризується активним дослідженням та впровадженням цифрових валют центральних банків (Central Bank Digital Currency – CBDC). Такі валюти являють собою цифрову форму національних грошей, яка емітується центральним банком та має статус законного платіжного засобу [3].

Інтерес до цифрових валют пояснюється необхідністю підвищення ефективності платіжних систем та зниження залежності від традиційної банківської інфраструктури. Використання CBDC може забезпечити значне прискорення міжнародних платежів, підвищення їх прозорості та зменшення вартості транзакцій.

Провідні центральні банки світу вже реалізують пілотні проєкти цифрових валют. Особливу активність демонструють Китай, країни Європейського Союзу, Велика Британія та США. У перспективі використання цифрових валют центральних банків може суттєво змінити існуючу архітектуру міжнародних розрахунків та створити нові механізми здійснення транскордонних платежів [19].

Для України питання впровадження цифрової валюти також залишається актуальним. Національний банк України здійснює дослідження можливостей використання електронної гривні як складової цифрової трансформації фінансового сектору.

Важливою тенденцією розвитку міжнародних розрахунків є впровадження технологій штучного інтелекту. Використання алгоритмів машинного навчання дозволяє автоматизувати значну частину фінансових процесів та підвищити ефективність роботи банківських установ.

Системи штучного інтелекту використовуються для:

- автоматичної перевірки платіжних документів;

- оцінювання кредитних та валютних ризиків;
- моніторингу підозрілих фінансових операцій;
- прогнозування руху валютних курсів;
- оптимізації міжнародних платіжних потоків.

Застосування штучного інтелекту дозволяє не лише скоротити операційні витрати банків, але й підвищити рівень безпеки міжнародних розрахунків. Особливого значення такі технології набувають у сфері протидії фінансовому шахрайству та відмиванню коштів.

Однією з найновіших тенденцій розвитку міжнародних розрахунків є впровадження концепції відкритого банкінгу (Open Banking). Вона передбачає можливість обміну фінансовими даними між банками та іншими учасниками ринку через стандартизовані програмні інтерфейси (API).

Запровадження відкритого банкінгу сприяє посиленню конкуренції на фінансовому ринку та появі нових сервісів міжнародних платежів. Клієнти отримують можливість користуватися більш широким спектром фінансових послуг, а банки — підвищувати ефективність взаємодії з партнерами та платіжними системами.

У країнах Європейського Союзу розвиток відкритого банкінгу активно підтримується в межах директиви PSD2, яка створила нормативні умови для інтеграції банківського сектору та фінтех-компаній. Для України адаптація до європейських стандартів також передбачає поступове впровадження принципів відкритого банкінгу.

Аналіз сучасних тенденцій дозволяє стверджувати, що міжнародні розрахунки продовжать розвиватися під впливом цифровізації, глобалізації та інноваційних фінансових технологій. Очікується подальше зростання ролі електронних платежів, скорочення використання паперових документів та автоматизація більшості фінансових операцій.

У перспективі можна виділити такі ключові напрями розвитку:

- поширення технології блокчейн у міжнародних платежах;
- впровадження цифрових валют центральних банків;

- використання штучного інтелекту для управління фінансовими ризиками;
- розширення можливостей відкритого банкінгу;
- інтеграція банківських і небанківських платіжних сервісів;
- розвиток міжнародних систем миттєвих платежів;
- посилення вимог до кібербезпеки фінансових операцій.

Для України реалізація зазначених напрямів створює можливості для модернізації національної платіжної системи та підвищення рівня інтеграції у світовий фінансовий простір. Подальший розвиток міжнародних розрахунків сприятиме активізації зовнішньоекономічної діяльності, підвищенню конкурентоспроможності банківської системи та зміцненню фінансової стабільності держави.

Таким чином, сучасні тенденції розвитку міжнародних розрахунків свідчать про поступовий перехід до цифрової моделі функціонування фінансового сектору. Впровадження інноваційних технологій, розвиток фінтех-компаній, використання блокчейн-рішень та цифрових валют центральних банків сприяють підвищенню ефективності міжнародних платежів та формуванню нової архітектури світової фінансової системи. Водночас цифровізація вимагає належного регуляторного забезпечення та підвищення рівня фінансової безпеки, що є необхідною умовою стабільного розвитку міжнародних розрахунків у майбутньому.

2.3. Проблеми здійснення міжнародних розрахунків та обґрунтування перспективних напрямів їх удосконалення для України

На сучасному етапі розвитку світової економіки міжнародні розрахунки відіграють важливу роль у забезпеченні безперервності зовнішньоекономічної діяльності, міжнародної торгівлі та руху капіталу. Водночас процес здійснення міжнародних платежів супроводжується низкою проблем, які мають як глобальний, так і національний характер. Їх актуальність значно посилилася в

умовах цифрової трансформації фінансового сектору, геополітичної нестабільності, зростання кіберзагроз та посилення регуляторних вимог до фінансових операцій.

Для України питання ефективності міжнародних розрахунків набуває особливого значення в контексті інтеграції до європейського економічного простору, відновлення економіки в умовах війни та забезпечення стабільності банківської системи. Незважаючи на значний прогрес у розвитку платіжної інфраструктури, національна система міжнародних розрахунків стикається з рядом викликів, що потребують комплексного вирішення.

Однією з основних проблем залишається високий рівень залежності від міжнародних фінансових інфраструктур та глобальних платіжних систем. Переважна більшість міжнародних платежів українських банків здійснюється через систему SWIFT та мережу кореспондентських рахунків іноземних банків. Така залежність підвищує вразливість національної фінансової системи до зовнішніх економічних та політичних факторів.

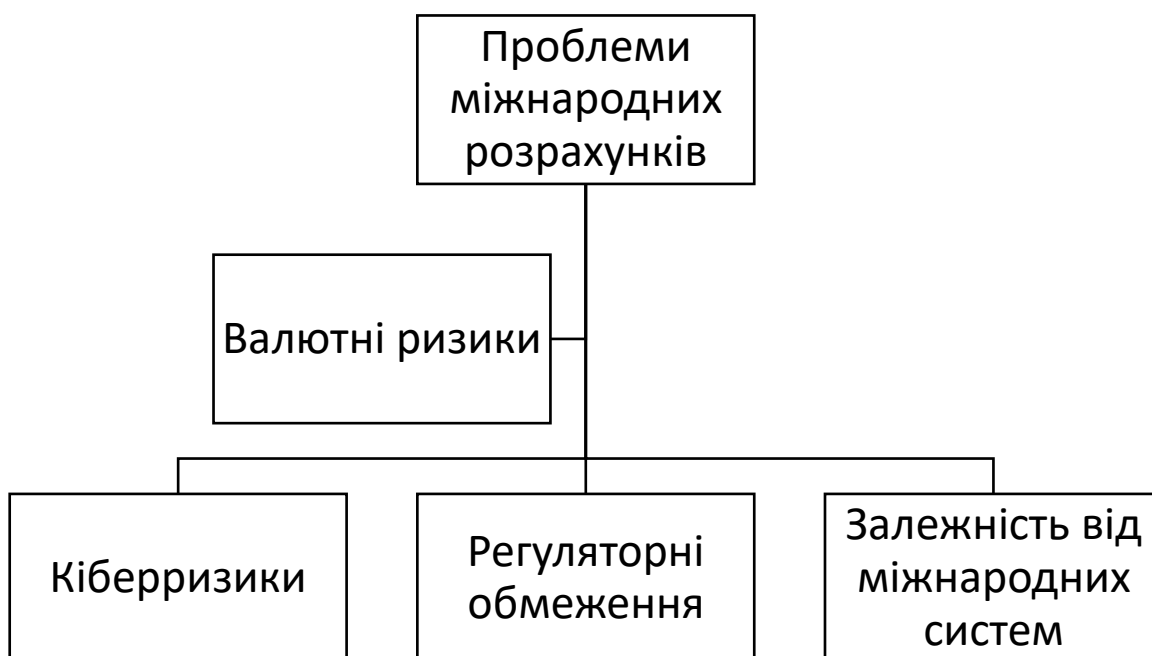

Рис. 2.4 Основні проблеми міжнародних розрахунків в Україні[11]

Важливою проблемою є валютні ризики, які виникають унаслідок коливань валютних курсів. Для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності зміна обмінного курсу може призводити до додаткових витрат та зниження прибутковості міжнародних контрактів. Особливо гостро ця проблема проявляється в країнах із нестабільною макроекономічною ситуацією та високою волатильністю національної валюти.

Не менш важливим викликом є посилення кіберзагроз у фінансовому секторі. Активна цифровізація міжнародних розрахунків супроводжується зростанням кількості кібератак, випадків фінансового шахрайства та спроб несанкціонованого доступу до платіжних систем. Це вимагає постійного вдосконалення систем інформаційної безпеки та захисту фінансових даних.

Суттєвий вплив на ефективність міжнародних розрахунків мають також регуляторні обмеження. З одного боку, вони спрямовані на забезпечення фінансової стабільності та боротьбу з відмиванням коштів, а з іншого — можуть ускладнювати проведення міжнародних платежів та збільшувати витрати учасників зовнішньоекономічної діяльності.

Додаткові труднощі виникають унаслідок фрагментації світової фінансової системи. Геополітичні конфлікти, санкційна політика та економічні обмеження призводять до зміни традиційних маршрутів міжнародних платежів та підвищують ризики для учасників міжнародної торгівлі. Це спонукає держави шукати альтернативні механізми здійснення міжнародних розрахунків та розвивати власні платіжні інфраструктури.

Для України важливим викликом залишається необхідність адаптації національної системи міжнародних розрахунків до стандартів Європейського Союзу. Подальша інтеграція у європейський фінансовий простір вимагає модернізації платіжної інфраструктури, гармонізації законодавства та впровадження сучасних цифрових технологій.

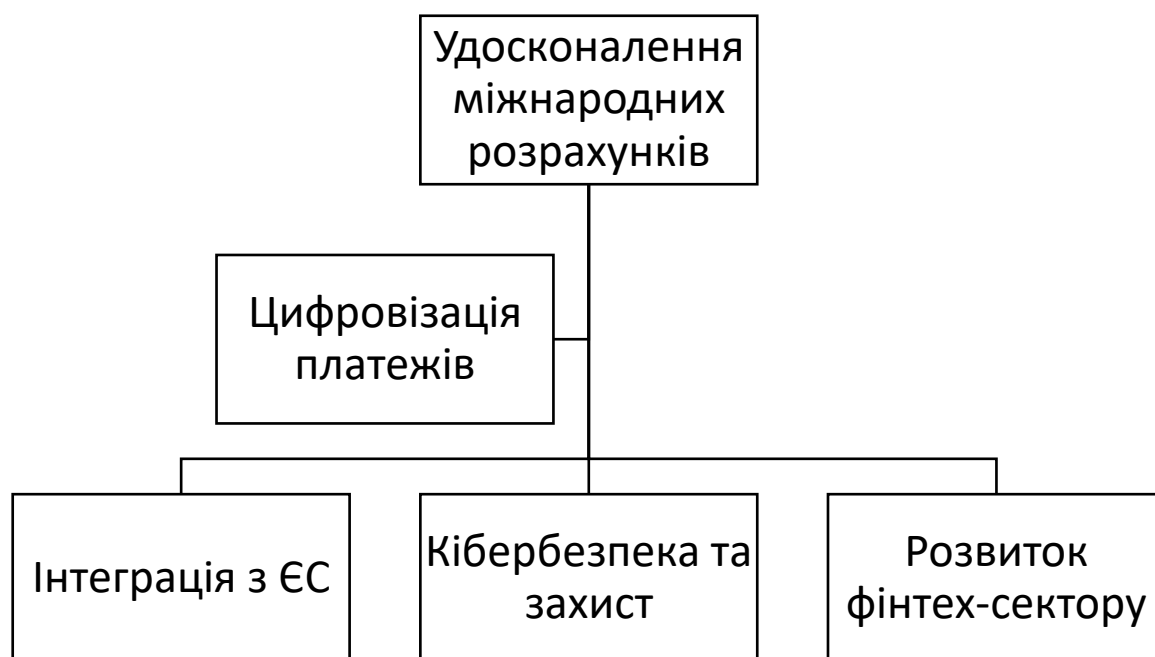

Рис. 2.5 Напрями вдосконалення міжнародних розрахунків в Україні[11]

Одним із найбільш перспективних напрямів удосконалення міжнародних розрахунків є цифровізація фінансових послуг. Впровадження сучасних платіжних технологій, автоматизація банківських процесів та використання електронного документообігу дозволяють суттєво скоротити час проведення міжнародних платежів та зменшити транзакційні витрати [19].

Важливим напрямом розвитку є також інтеграція української платіжної системи до європейського фінансового простору. Це передбачає гармонізацію нормативно-правової бази з вимогами ЄС, удосконалення платіжної інфраструктури та розширення співпраці з міжнародними фінансовими організаціями.

Особливу увагу необхідно приділяти підвищенню рівня кібербезпеки. У сучасних умовах надійний захист фінансової інформації стає одним із ключових факторів стабільності міжнародних розрахунків. Для цього необхідно впроваджувати сучасні системи моніторингу, засоби криптографічного захисту інформації та механізми оперативного реагування на кіберзагрози.

Значний потенціал має розвиток фінтех-сектору, який здатний забезпечити впровадження інноваційних інструментів міжнародних платежів. Використання

технологій блокчейн, штучного інтелекту та цифрових платформ сприятиме підвищенню швидкості та прозорості фінансових операцій, а також зменшенню залежності від традиційних банківських посередників.

Перспективним напрямом також є впровадження цифрових валют центральних банків (CBDC). У разі успішної реалізації таких проєктів можуть бути створені нові механізми міжнародних розрахунків, які забезпечать швидший обмін фінансовими ресурсами та зниження витрат на проведення транскордонних платежів.

Рис. 2.6 Очікувані результати модернізації міжнародних розрахунків в Україні[3]

Система міжнародних розрахунків України функціонує в умовах значної кількості зовнішніх і внутрішніх викликів, які впливають на її ефективність, стабільність та конкурентоспроможність. Однією з ключових проблем залишається висока залежність національної банківської системи від міжнародної фінансової інфраструктури, зокрема глобальних платіжних систем і кореспондентських мереж іноземних банків.

Така залежність формує вразливість у випадку геополітичних криз, санкційних обмежень або порушення роботи міжнародних каналів обміну фінансовою інформацією. У результаті українські банки змушені адаптувати свої операції до зовнішніх умов, які не завжди є стабільними та прогнозованими.

Іншою суттєвою проблемою є недостатній рівень технологічної модернізації частини банківського сектору. Незважаючи на активний розвиток цифрових сервісів, окремі фінансові установи продовжують використовувати

застарілі платіжні системи, що уповільнює обробку міжнародних транзакцій та збільшує їх вартість.

Однією з найбільш критичних проблем міжнародних розрахунків є валютні ризики, які виникають через коливання курсів національних і іноземних валют. Для українських підприємств, які активно здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, це створює додаткову невизначеність при плануванні фінансових потоків.

Висока волатильність валютного ринку України посилюється впливом макроекономічних факторів, зокрема інфляційних процесів, стану платіжного балансу та зовнішніх шоків. Це ускладнює довгострокове фінансове планування та підвищує ризики втрат у міжнародних розрахунках.

Для мінімізації валютних ризиків підприємства змушені використовувати інструменти хеджування, однак їх доступність та ефективність в Україні поки що є обмеженою у порівнянні з розвиненими фінансовими ринками.

З розвитком цифрових технологій зростає кількість кіберзагроз у сфері міжнародних розрахунків. Банківські установи та платіжні системи стають об'єктами атак з боку кіберзлочинців, що створює ризики втрати фінансових ресурсів, викрадення персональних даних та порушення стабільності платіжної інфраструктури.

Особливої актуальності набувають атаки на системи дистанційного банківського обслуговування, фішингові схеми та спроби несанкціонованого доступу до платіжних платформ. У зв'язку з цим банки змушені постійно інвестувати у вдосконалення систем кібербезпеки та впровадження багаторівневих механізмів захисту.

В Україні питання кібербезпеки міжнародних розрахунків є особливо важливим в умовах воєнного стану, коли кількість кібератак суттєво зросла, а вимоги до стійкості фінансової інфраструктури значно підвищилися.

Ще однією проблемою розвитку міжнародних розрахунків в Україні є недостатня гармонізація національного законодавства з міжнародними стандартами та практиками Європейського Союзу. Попри значний прогрес у

реформуванні валютного законодавства, окремі аспекти регулювання міжнародних платежів залишаються складними та бюрократизованими.

Часті зміни нормативних актів Національного банку України також створюють додаткове навантаження на банки та суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, оскільки потребують постійної адаптації внутрішніх процедур і систем комплаєнсу.

Крім того, недостатній рівень уніфікації правил міжнародних розрахунків з міжнародними стандартами ускладнює інтеграцію України у глобальний фінансовий простір.

Українська банківська система значною мірою залежить від функціонування міжнародних платіжних систем, таких як SWIFT, Visa та Mastercard. Будь-які обмеження або зміни в роботі цих систем безпосередньо впливають на стабільність міжнародних розрахунків.

Хоча система SWIFT забезпечує високий рівень надійності та стандартизації фінансових повідомлень, вона також створює ризики централізованої залежності. У випадку політичного або економічного тиску окремі країни можуть бути частково або повністю обмежені в доступі до міжнародних платежів.

Це стимулює розвиток альтернативних платіжних систем та регіональних фінансових мереж, однак їх рівень розвитку поки що не дозволяє повністю замінити глобальну інфраструктуру.

Рівень розвитку фінансової інфраструктури України залишається недостатнім для повноцінної конкуренції на міжнародному ринку фінансових послуг. Серед основних проблем можна виділити:

- недостатню капіталізацію банківського сектору;
- обмеженість інвестицій у фінансові технології;
- недостатній рівень інтеграції з європейськими платіжними системами;
- нерівномірний розвиток цифрових банківських сервісів;
- високу концентрацію ринку фінансових послуг.

Ці фактори знижують ефективність міжнародних розрахунків та ускладнюють вихід українських компаній на глобальні ринки.

Удосконалення системи міжнародних розрахунків в Україні має здійснюватися у кількох стратегічних напрямках, які дозволять підвищити ефективність, безпеку та конкурентоспроможність фінансової системи.

1. Цифровізація платіжної інфраструктури

Необхідним є подальший розвиток цифрових каналів здійснення міжнародних платежів, впровадження миттєвих переказів та інтеграція з міжнародними фінтех-платформами.

2. Розвиток кібербезпеки

Посилення захисту банківських систем, впровадження сучасних технологій шифрування та багаторівневої автентифікації є ключовими умовами стабільності міжнародних розрахунків.

3. Гармонізація законодавства з ЄС

Важливим напрямом є адаптація українського законодавства до європейських директив, зокрема у сфері платіжних послуг та фінансового моніторингу.

4. Розвиток фінтех-сектору

Підтримка інноваційних фінансових технологій дозволить підвищити конкурентоспроможність національної платіжної системи та знизити вартість міжнародних операцій.

5. Впровадження альтернативних платіжних рішень

Перспективним напрямом є розвиток цифрових валют, блокчейн-рішень та альтернативних міжнародних платіжних систем, що зменшить залежність від традиційної інфраструктури.

Таким чином, система міжнародних розрахунків України перебуває на етапі активної трансформації, що супроводжується як значними викликами, так і новими можливостями. Основні проблеми пов'язані з валютними ризиками, кіберзагрозами, нормативними обмеженнями та залежністю від міжнародної інфраструктури.

Водночас цифровізація фінансового сектору, розвиток фінтеху, впровадження інноваційних технологій та інтеграція до європейського фінансового простору створюють передумови для суттєвого підвищення ефективності міжнародних розрахунків.

Реалізація запропонованих напрямів дозволить зміцнити фінансову стабільність України, підвищити конкурентоспроможність банківської системи та забезпечити її повноцінну інтеграцію у світовий фінансовий ринок.

Отже, міжнародні розрахунки в Україні функціонують в умовах значних зовнішніх та внутрішніх викликів, серед яких особливе місце займають валютні ризики, кіберзагрози, регуляторні обмеження та залежність від міжнародної фінансової інфраструктури. Водночас розвиток цифрових технологій, модернізація платіжної системи, інтеграція до європейського фінансового простору та впровадження інноваційних фінансових інструментів створюють необхідні передумови для підвищення ефективності міжнародних розрахунків та зміцнення конкурентоспроможності фінансової системи України. Реалізація зазначених напрямів сприятиме забезпеченню стабільності міжнародних платежів, розвитку зовнішньоекономічної діяльності та поглибленню інтеграції України у світовий фінансовий простір.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження теоретичних засад, сучасного стану та перспектив розвитку міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі було отримано такі висновки.

1. Досліджено сутність та економічну природу міжнародних розрахунків. Встановлено, що міжнародні розрахунки є системою фінансових відносин, яка забезпечує виконання грошових зобов'язань між суб'єктами різних країн у процесі зовнішньоекономічної діяльності. Вони виступають важливим елементом глобальної фінансової системи, що поєднує банківські, валютні та платіжні механізми. Визначено, що їх економічна природа базується на поєднанні платіжної, посередницької та гарантійної функцій, а їх розвиток безпосередньо пов'язаний із рівнем глобалізації та цифровізації світової економіки.

2. Охарактеризовано основні форми міжнародних розрахунків та їх особливості. Встановлено, що традиційними формами залишаються банківський переказ, документарне інкасо, акредитив та розрахунки за відкритим рахунком. Кожна з цих форм відрізняється рівнем ризику, ступенем участі банків та складністю механізму здійснення. Найбільш ризикованою є форма відкритого рахунку, тоді як акредитив забезпечує максимальний рівень захисту учасників зовнішньоекономічної операції. Водночас сучасні тенденції свідчать про поступовий перехід до цифрових платіжних інструментів та електронних систем розрахунків.

3. Проаналізовано зарубіжний досвід розвитку міжнародних розрахунків. Встановлено, що у світовій практиці ключову роль відіграють міжнародні фінансові інституції, глобальні платіжні системи та фінансові центри. Найбільш розвинені моделі міжнародних розрахунків характерні для країн ЄС, США та Азійсько-Тихоокеанського регіону, де активно впроваджуються цифрові технології, системи миттєвих платежів та механізми відкритого банкінгу. Обґрунтовано, що для України важливим є не копіювання моделей, а їх адаптація

до національних умов із урахуванням фінансової стабільності та регуляторних вимог.

4. Досліджено сучасний стан міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі. Визначено, що у 2023–2025 роках спостерігається зростання обсягів транскордонних платежів, посилення ролі цифрових технологій та поступова трансформація структури міжнародних розрахунків. Переважаючою формою залишаються електронні банківські перекази, що здійснюються через міжнародні платіжні системи, зокрема SWIFT. Водночас зростає частка фінтех-рішень, мобільних платежів та цифрових платформ, що змінює традиційну банківську модель обслуговування міжнародних операцій.

5. Встановлено ключові тенденції цифровізації міжнародних розрахунків. Доведено, що розвиток фінансових технологій, автоматизація банківських процесів, використання штучного інтелекту та блокчейн-рішень суттєво підвищують швидкість і ефективність міжнародних платежів. Водночас цифровізація супроводжується зростанням кіберризиків, потребою у посиленні регуляторного контролю та захисті фінансових даних. Окремо визначено перспективність впровадження цифрових валют центральних банків як нового етапу еволюції міжнародних розрахунків.

6. Оцінено роль міжнародних фінансових інституцій та платіжної інфраструктури. Встановлено, що ключову роль у забезпеченні стабільності міжнародних розрахунків відіграють МВФ, Світовий банк, BIS та Міжнародна торгова палата. Вони формують стандарти регулювання, забезпечують координацію фінансових політик та сприяють уніфікації правил здійснення міжнародних платежів. Важливим елементом інфраструктури залишаються глобальні платіжні системи, які забезпечують безперервність фінансових потоків між країнами.

7. Проаналізовано сучасні ризики міжнародних розрахунків. Встановлено, що ключовими ризиками є валютна волатильність, геополітична нестабільність, санкційні обмеження, кіберзагрози та операційні ризики банківських систем. Особливу небезпеку становлять системні ризики, пов'язані із

взаємозалежністю національних фінансових систем. Водночас розвиток цифрових технологій частково компенсує ці ризики через автоматизацію контролю, скорингові системи та підвищення прозорості фінансових операцій.

8. Визначено роль України у системі міжнародних розрахунків. Встановлено, що національна фінансова система поступово інтегрується у світовий платіжний простір через гармонізацію законодавства, розвиток платіжної інфраструктури та співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями. Національний банк України відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності валютного ринку, розвитку платіжних систем та впровадженні міжнародних стандартів регулювання.

9. Обґрунтовано перспективні напрями розвитку міжнародних розрахунків. Визначено, що подальший розвиток буде пов'язаний із цифровізацією фінансових послуг, розширенням використання фінтех-технологій, розвитком систем миттєвих платежів та впровадженням цифрових валют. Також важливим напрямом є посилення регуляторного контролю, розвиток кібербезпеки та формування більш гнучкої та стійкої глобальної фінансової архітектури.

Отже, міжнародні розрахунки є ключовим елементом світової фінансової системи, що забезпечує функціонування глобальної торгівлі, руху капіталу та міжнародного економічного співробітництва. Їх сучасний розвиток характеризується глибокою цифровізацією, зростанням ролі фінансових технологій та трансформацією традиційних банківських механізмів. Подальша еволюція міжнародних розрахунків буде визначатися поєднанням технологічних інновацій, посилення регуляторних вимог та необхідності забезпечення фінансової стабільності у глобальному масштабі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Грінько І. М. Організаційні засади проведення недокументарних форм розрахунків у фінансуванні міжнародної діяльності // Український економічний часопис. 2026. № 12. С. 36–42. URL: <https://doi.org/10.32782/2786-8273/2026-12-6> (дата звернення: 02.06.2026).
2. Кривенко Ю., Бізянов В., Секретар О. Інноваційні інструменти фінансового ринку в системі міжнародних розрахунків // Економіка та суспільство. 2024. Вип. 63. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-21> (дата звернення: 02.06.2026).
3. Блащук-Дев'яткіна Н. Вплив цифрових валют центральних банків на міжнародну фінансову систему. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0001541005> (дата звернення: 02.06.2026).
4. Попов О. Г. Ідентифікація загроз фінансовій безпеці банків в умовах розвитку безготівкових розрахунків // Економіка, управління та адміністрування. 2025. № 3. С. 119–130. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2025-3\(113\)-119-130](https://doi.org/10.26642/ema-2025-3(113)-119-130) (дата звернення: 02.06.2026).
5. Виговська Н. Г., Попов О. Г. Формування розрахунково-платіжного механізму в системі банківської безпеки. URL: [https://doi.org/10.26642/ema-2024-2\(108\)-160-170](https://doi.org/10.26642/ema-2024-2(108)-160-170) (дата звернення: 02.06.2026).
6. Романенко С. В. Розрахункова політика як засіб реалізації операцій за міжнародними розрахунками підприємства у формі акредитивів / С. В. Романенко. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 1. С. 504–511. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sepspu_2014_1_64
7. Іваненко В. О. Узагальнення інформації про операції за міжнародними розрахунками: організаційно-методичний аспект [Електронний ресурс] / В. О. Іваненко, О. О. Зеленіна, М. В. Пінчук. Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. 2013. Вип. 2. С. 116–138. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2013_2_10

8. Гладких Д. М. Міжнародні резерви як чинник економічної безпеки держави // Наукові записки НаУКМА. Економічні науки. 2024. Т. 9, № 1. С. 10–15. URL: <https://spne.ukma.edu.ua/article/view/315484> (дата звернення: 02.06.2026).
9. Назарова І. Сутність та обліково-інформаційне забезпечення електронних розрахунків // Вісник економіки. 2022. № 3. С. 123–130. URL: <https://doi.org/10.35774/visnyk2022.03.123> (дата звернення: 02.06.2026).
10. Андренко О., Мордовцев С. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ НА МІЖНАРОДНІ ФІНАНСОВІ РИНКИ. URL: <https://es.khpi.edu.ua/article/view/222387> (дата звернення: 02.06.2026).
11. Копчикова І. Технологія реалізації та облік міжбанківських розрахунків // Економіка та суспільство. 2021. № 30. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-10>.
12. Федяєва О. Валютний ринок України: сучасний стан та перспективи розвитку. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/13_2011/14.pdf
13. Шевель Е.А. Розвиток платіжних систем України. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/items/8b0c9497-9327-4036-83d3-7d5427ef65eb>
14. Остапенко Т. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції як складова корпоративного бізнесу.// Наукові праці МАУП. 2023. № 1. С. 72–78.
15. Коваленко М. РОЗВИТОК ФІНАНСОВИХ ІННОВАЦІЙ ТА ЦИФРОВИХ ГРОШЕЙ В УКРАЇНІ. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/0327ed20-dd35-4458-a674-30349e4e2339/content>
16. Тіпанов В. Посткризові асиметрії розвитку ринку банківських послуг. URL: https://iepjournal.com/journals/14-15/2011_11_Tipanov-Chernyuk.pdf
17. Синенко В. О. Особливості валютного ринку України в умовах економічної невизначеності // Наукові записки Острозької академії. 2024. № 32. С. 109–114. URL: [https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32\(60\)-109-114](https://doi.org/10.25264/2311-5149-2024-32(60)-109-114)

18. Козменко С., Назаровец С., Мриглод О. Українські економічні дослідження: бібліометричний аналіз // arXiv. 2021. URL: <https://arxiv.org/abs/2106.08701>.
19. Гладченко М. Аналіз української наукової публікаційної активності // arXiv. 2025. URL: <https://arxiv.org/abs/2511.20862>.
20. Кононенко Р. IMF lending and Ukraine economy // arXiv. 2015. URL: <https://arxiv.org/abs/1509.01741>.
21. Мриглод О. Економічна наука України: тенденції // arXiv. 2021. URL: <https://arxiv.org/abs/2106.08701>.
22. Грінько І. М. ВИЗНАЧЕННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ ДОКУМЕНТАРНОЇ ФОРМИ МІЖНАРОДНИХ РОЗРАХУНКІВ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ URL: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.17.2020.216328>
23. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14> (дата звернення: 14.06.2026).
24. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 14.06.2026).
25. Закон України «Про платіжні послуги» від 30.06.2021 № 1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20> (дата звернення: 14.06.2026).
26. Закон України «Про валюту і валютні операції» від 21.06.2018 № 2473-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19> (дата звернення: 14.06.2026).
27. Постанова Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про здійснення операцій із валютними цінностями» від 02.01.2019 № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002500-19> (дата звернення: 14.06.2026).
28. Національний банк України. Офіційний сайт. URL: <https://bank.gov.ua> (дата звернення: 14.06.2026)

29. International Monetary Fund (IMF). World Economic Outlook Database 2023–2025. Washington, DC: IMF. URL: <https://www.imf.org> (дата звернення: 14.06.2026).

30. SWIFT. RMB Tracker and Global Payments Trends Report 2024–2025. Brussels: SWIFT. URL: <https://www.swift.com> (дата звернення: 14.06.2026).

31. McKinsey & Company. Global Payments Report 2024–2025. New York: McKinsey. URL: <https://www.mckinsey.com> (дата звернення: 14.06.2026).